

gorenje

Pravni in praktični pogled na razmejitve med monopolnim in tržnim pristopom do ravnanja z odpadki

Dejan Zver
Gorenje Surovina d.o.o.
Ljubljana, 3.12.2012

Kdaj je potrebna/dopustna javna služba?

1. člen Zakona o gospodarskih javnih službah:

(2. odstavek)

Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine (v nadaljnjem besedilu: javne dobrine) kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija (v nadaljnjem besedilu: republika) oziroma občina ali druga lokalna skupnost (v nadaljnjem besedilu: lokalna skupnost) zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu.

Izrecna izjema od 74. člena Ustave RS, ki določa:

Gospodarska pobuda je svoboda.

Zakon določa pogoje za ustanavljanje gospodarskih organizacij. Gospodarska dejavnost se ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo.

Prepovedana so dejanja nelojalne konkurence in dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco.

JAVNA SLUŽBA KOT STORITEV SPLOŠNEGA GOSPODARSKEGA POMENA

- V luči prava EU bi lahko definicijo iz ZGJS opredelili kot storitev splošnega gospodarskega pomena;
- Tudi storitve SSGP so podvržene trgu, ampak zanje velja poseben pravni režim (omejitve, obveznosti, itd.)
- Glede na prakso sodišče EU je SSGP dinamičen koncept odvisen od številnih dejavnikov.
  - trajnost, univerzalnost, kvaliteta, dostopnost, varstvo uporabnikov.

POSEBNE IN IZKLJUČNE PRAVICE

- V pravu EU se za določitev “monopola” uporablja izraz posebne in izključne pravice (106. člen PDEU):
  1. *Države članice glede javnih podjetij ali podjetij, katerim so odobrile posebne ali izključne pravice, ne smejo sprejeti ali ohraniti v veljavi ukrepov, ki so v nasprotju s pravili iz Pogodb, zlasti iz člena 18 in členov 101 do 109.*
  2. *Podjetja, pooblaščenca za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, oziroma podjetja, ki imajo značaj dohodkovnega monopola, ravnajo po pravilih iz Pogodb, zlasti po pravilih konkurenci, kolikor uporaba takšnih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljene. Razvoj trgovine ne sme biti prizadet v takšnem obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Unije .*

POGOJ NUJNOSTI IN SORAZMERNOSTI

- Za podelitev posebnih in izključnih pravic je nujno potrebno izpolniti dva pogoja:
- Nujnost in sorazmernost.
- Ne sme biti oviran prost pretok blaga in storitev me DČ;
- C-393/92 Almelo;
- C-320/ 91Corbeau;
- C-475/99.

JAVNE SLUŽBE S PODROČJA RAVNANJA Z ODPADKI

Zakon o varstvu okolja v 148. in 149. členu ureja obvezne gospodarske javne službe varstva okolja in sicer državne ter lokalne. Kot LOKALNE javne službe varstva okolja so med drugim določene:

- zbiranje določenih vrst komunalnih odpadkov;
- obdelava določenih vrst komunalnih odpadkov

Vlada z uredbo predpiše vrste odpadkov in dejavnosti javne službe (Uredba o ravnanju s komunalnimi odpadki).

JAVNI INTERES IN TEST SORAZMERNOSTI

Omejitve svobodne gospodarske pobude so dopustne zgolj v javno korist, ustava in zakon pa varujeta tudi pred prestrogim in nesorazmernim varovanjem javnega interesa. Poseg v svobodno gospodarsko pobudo mora biti utemeljen s »stvarnimi razlogi v prevladujočem in legitimnem javnem interesu (odločba U-I-59/03 z dne 13.5.2004).

Pod krinko javnega interesa ni dopustno širiti obsega javne službe (podelitve izključne pravice) na področja, kjer je z enako možnostjo storitev mogoče zagotoviti na trgu.

JAVNI INTERES IN TEST SORAZMERNOSTI

Zaradi zagotovitve javnega interesa, obveznosti prepustitve ne sme širiti do te mere, da fizičnim osebam, javni upravi in celo gospodarstvu, če gre za gospodinjskim podobne odpadke, predpiše obvezno prepustitev nenevarnih materialov – odpadkov (kovine, papir...), ki so ločeno zbrani in imajo tržno ceno in za katere na trgu obstajajo odjemalci oz. kupci, ki so usposobljeni za zbiranje in predelavo teh odpadkov s tržno vrednostjo, ker je dokazljivo, da je mogoče to storitev zagotavljati na trgu.

- npr.: družba Gorenje Surovina d.o.o. se s to dejavnostjo ukvarja že 60 let.

TEMELJNA NAČELA V POVEZAVI Z DOPUSTNOSTJO DOLOČITVE JAVNE SLUŽBE NA PODROČJU RAVNANJA Z ODPADKI

- POLLUTER PAYS PRINCIPLE:

"The 'polluter pays principle' states that whoever is responsible for damage to the environment should bear the costs associated with it." (Taking Action, The United Nations Environmental Programme.)

- *Pravica posameznika ali podjetja, da sam/o naredi največ za čisto okolje in nadzira stroške.*
- *Tisti, ki dosledno in skrbno ravna s svojimi odpadki, ima manjši strošek*

TEMELJNA NAČELA V POVEZAVI Z DOPUSTNOSTJO DOLOČITVE JAVNE SLUŽBE NA PODROČJU RAVNANJA Z ODPADKI

- Any natural or legal person who professionally develops, manufactures, processes, treats, sells or imports products (producer of the product) has extended producer responsibility.

- Tisti, ki ima odgovornost naj ima tudi škarje in platno, saj lahko le tako zagotovi vzdržnost stroškov in dosledno izvajanje načela razširjene proizvajalčeve odgovornosti.

PRAKTIČNI POGLED

Pozitivne posledice takšne ureditve:

- tisti, ki dosledno in skrbno ravna s svojimi odpadki, ima manjši strošek;
- zmanjšanje stroškov gospodarstvu;
- večji delež snovne predelave in ponovne uporabe izdelkov;
- boljše evidence zaradi dejstva, da morajo družbe na trgu voditi evidenco vhodnih odpadkov;
- povečanje tržne aktivnosti in priliv v proračun (dohodnina od prodaje vrednih odpadkov);
- večji delež zbranih odpadkov (možnost zaslužka s prodajo odpadkov) in izpolnitev zavez do EU in s tem izognitev plačila kazni;
- manj stroškov za IJS zaradi manjše količine neuporabnih odpadkov in posledično zmanjšanje stroška javne uprave.

CELOVIT SERVIS RAVNANJA Z ODPADKI V PODJETJIH

- V primeru, da je dopuščena zadostna liberalizacija trga ravnanja z odpadki je mogoče zagotoviti celovit servis ravnanja z odpadki v podjetjih.
- Gorenje Surovina d.o.o. izvaja celovit servis odpadkov v gospodarskih družbah, kar pomeni, da ne glede na dejavnost poskrbimo za odpadke v podjetjih, se prilagodimo vašim pogojem in izvedemo racionalizacijo in dokončno oskrbo.
- V primeru, da je ta del ravnanja z odpadki opredeljen kot javna služba, se gospodarska družba zgolj prilagodi pogojem IJS.

ZBIRANJE ODPADNEGA PAPIRJA

**Pustimo dobremu,
da trajaja!**

Zlata medalja!

Nisem se veselil šole v naravi. Vedel sem, da si je ne moremo privoščiti, ker je ati ostal brez službe. Potem pa sem izvedel, da bo vse stroške plačala šola, z denarjem, ki smo ga dobili za zbrani papir. Tako sem skupaj s sošolci odšel na zimovanje. Tam sem prvič stopil na smuči. Najprej je bilo težko, a sem se hitro učil in postajal vsak dan boljši. Zadnji dan sem na tekmovanju med začetniki osvojil zlato medaljo! Ta zdaj visi doma nad mojo posteljo. Vselej ko jo pogledam, se spomnim, kako so mi sošolci ploskali, ko sem stopil na najvišjo stopničko. Bil sem srečen!

Domen, 10 let

NAMESTO ZAKLJUČKA

72. Člen Ustave RS
(zdravo življenjsko okolje)

Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja.

Uredimo sistem tako, da bo lahko vsako podjetje in vsak posameznik na to vplival neposredno.

